

Udokumenterede påstande om københavnerlokomotivet

Påstand: Hovedstadens politikere har i 10 år brugt to bestemte tal fra en økonomisk rapport som argument for at satse på København. Men rapporten konkluderer ikke det, som politikerne i årevis har påstået.

THOMAS VIBJERG
AXEL PIHL-ANDERSEN
thomas.vibjerg@jp.dk
axel.andersen@jp.dk

V i spoler tiden godt 10 år tilbage.

Københavns Kommune har sammen med Wonderful Copenhagen, Copenhagen Capacity og Hovedstadens Udviklingsråd bedt Copenhagen Economics om at undersøge, hvilken rolle hovedstaden spiller i Danmarks muligheder for at klare sig i globaliseringen.

To teser er Copenhagen Economics sat til at undersøge: Om storbyen bedre end andre kan udnytte mulighederne ved globaliseringen, og om økonomisk vækst i storbyen vil ske på bekostning af vækst i resten af landet eller snarere vil medføre vækst andre steder.

For at finde ud af om økonomisk vækst i hovedstaden smitter af på provinsen, har Copenhagen Economics taget udgangspunkt i 25 udenlandske virksomheders nyetableringer i hovedstaden. Virksomhederne er alle blevet hjulpet på vej af Copenhagen Capacity – en organisation, der i høj grad fokuserer på medicinalvirksomheder og energivirksomheder.

Copenhagen Economics kommer frem til, at der for de 25 virksomheder er en stor såkaldt spredningseffekt: For

hver 100 nye job i de 25 udenlandske virksomheder er der blevet skabt 17 nye job i virksomheder og institutioner i det øvrige Danmark, står der i rapporten.

Og ikke nok med det. Copenhagen Economics kan også vise særligt store spredningseffekter i turismehvervet, hvor 100 nye job i hovedstaden giver 30 i resten af landet, mens 100 nye turismejob i resten af landet blot genererer 7 nye arbejdspladser i hovedstaden.

Hovedstadens politikere tager straks rapporten til sig og bruger den aktivt til at slå et slag for København.

Men glemt er hurtigt, at det er en snæver form for virksomheder, der er set på i rapporten, og at tallene derfor ikke uden videre kan overføres til andre områder.

En kæberasler

Københavns kulturborgmester på dette tidspunkt, Martin Geertsen (V), bruger i efteråret 2004 rapporten som et argument for ikke at flytte for mange statslige arbejdspladser til provinsen.

»København er simpelt hen Danmarks stærkeste kort. Det viser en ny rapport lavet af det uafhængige konsulentfirma Copenhagen Economics. Kort sagt konkluderer rapporten, at det, der er godt for København, også er godt for resten af lan-

det. Det er en ganske tankevækkende konklusion, som rammer ned midt i den løbende diskussion om udflytning af statslige institutioner til provinsen og må være lidt af en kæberasler til dem, der mener, at der bør sættes millimeterpræcist mellem hovedstad og provins,« skriver han i et debatindlæg i Jyllands-Posten.

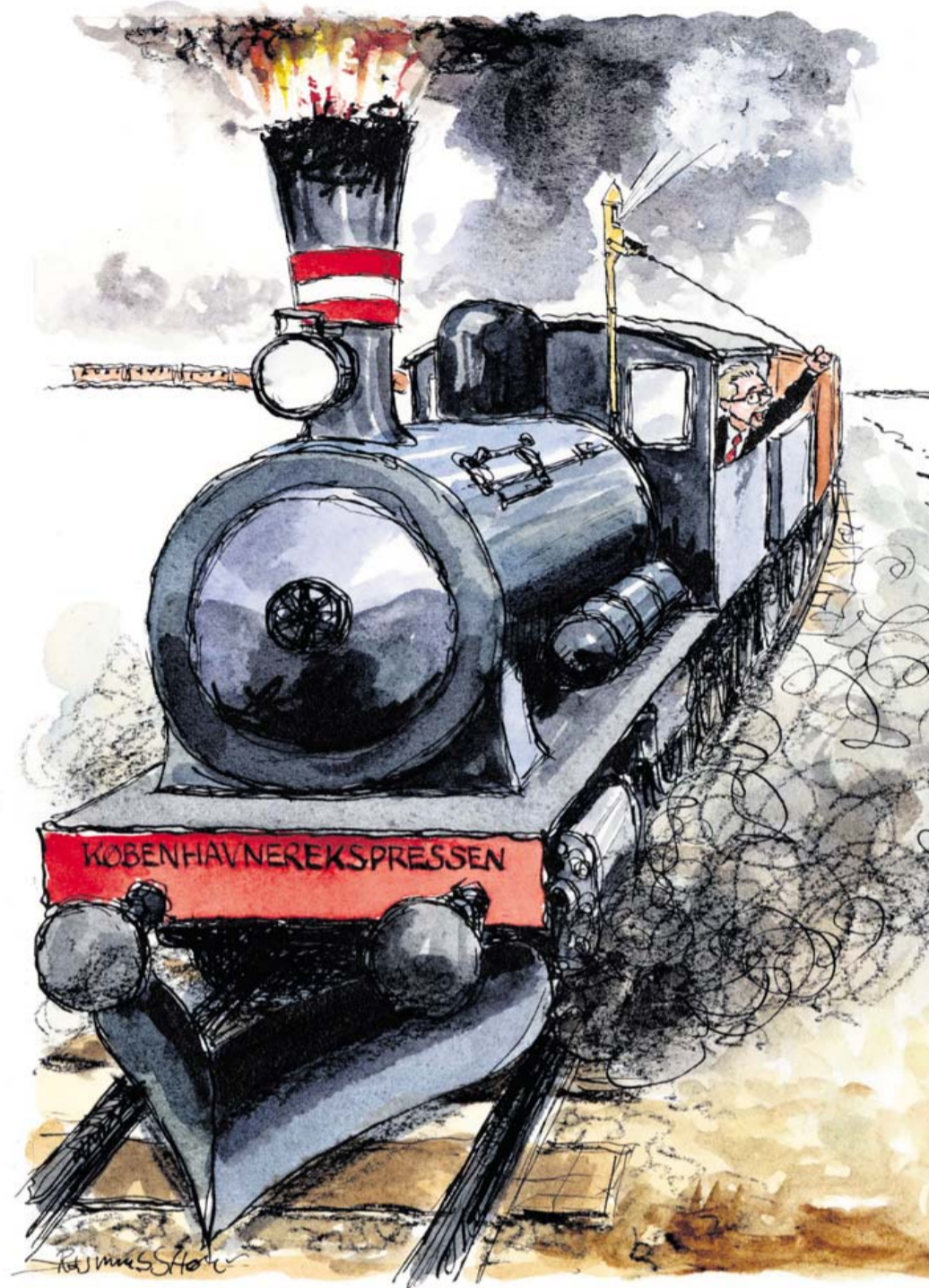
Med tiden bliver de 17 job i provinsen rundet op til 20. Og tallene – 100 i hovedstaden og 20 i resten af landet – bliver så flittigt brugt i den politiske debat, at ingen stiller spørgsmål ved dem.

OECD-rapporten

I 2009 finder tallene vej til en OECD-rapport om København, "OECD Territorial Reviews", hvor der står, at »for every 100 jobs created in Copenhagen, 20 jobs are created elsewhere in Denmark, whereas for every 100 jobs created elsewhere in Denmark, seven jobs are created indirectly in Copenhagen.«

OECD's kilde er rapporten fra Copenhagen Economics, men i den politiske debat er det fra dette tidspunkt OECD, der er afsender.

I et debatindlæg i Jyllands-Posten i 2009 under overskriften, "København bærer Danmark på sine skuldre", skriver Københavns overborgmester Ritt Bjerregaard (S) med henvisning til

UDKANT

Flytningen fra land til by er taget til de seneste år. Jyllands-Posten undersøger, om Danmark er ved at knække over.

OECD-rapporten, at »for hver 100 nye job, der etableres i hovedstaden, skabes der 20 nye arbejdspladser i resten af landet.«

Hendes efterfølger, Frank Jensen (S), hopper også med på retorikken i et debatindlæg, som også Nicolai Wammen (S) – på dette tidspunkt borgmester i Aarhus – lægger navn til.

»Tal fra OECD viser, at når der skabes 100 job i hovedstaden, så genererer det 20 job i resten af landet,« skriver de i 2010.

Også journalister tillægger tallene sandhedsværdi med henvisning til OECD, og det samme gør by- bolig- og landdistriktsminister Carsten Hansen (S), da han i 2014 argumenterer for, at hele landet får glæde af vækst i København.

»Hver gang, der oprettes 100 nye job i København, så skabes der 20 i resten af landet,« siger Carsten Hansen.

Men lige siden 2004 har der været tale om udokumenterede påstande, når politikere og andre har forklaret, at 100 arbejdspladser det ene sted giver 20 det andet, fortæller flere eksperter til Jyllands-Posten.

»Det er at brede undersøgelsen fra 2004 længere ud, end der er rimeligt,« siger Bo Sandemann Rasmussen, professor i økonomi ved Aarhus Universitet.

I en anden rapport fra 2012 har Copenhagen Economics regnet på, hvordan økonomisk vækst i hovedstaden spreder sig til resten af landet.

Et blufnummer

2012-rapporten viser, at 5 pct. af væksten i hovedstaden spreder sig til resten af landet. Størst afsmitning er der i Region Sjælland, mens Jylland ikke mærker meget til vækst i hovedstaden. Disse tal for vækst kan ikke direkte oversættes til antallet af nye arbejdspladser, forklarer Bo Sandemann Rasmussen.

»Men der kan ikke være en forskel på faktor fire. Når vækstspreddingen er så lav, tyder det på, at antallet af nye arbejdspladser er overvurderet,« siger han, der har to anker ved politikernes anvendelse af tallene: At tallene er 10 år gamle, og at de er hentet fra nogle meget specifikke erhverv og derfor ikke kan bruges til at generalisere.

Jesper Bo Jensen, lic.scient.pol. og fremtidsforsker, har i flere år undret sig over påstanden om, at succes i hovedstaden har en markant afsmitning på resten af landet.

Før jul blev han kontakket af projektet "Danmark på Vippen", som bad ham undersøge sagen nærmere, og han fandt frem til, at påstanden ingenlunde kan dokumenteres.

»Det er kun inden for nog-

PREMIUM

Scan siden og følg diskussionen mellem København og provinsen på Jyllands-Postens temaside om Udkantsdanmark: jp.dk/topic/udkant

Tegning: Rasmus Sand Høyer

De har kørt en aggressiv stil over for resten af landet, men det har været bluf.

Jesper Bo Jensen, lic.scient.pol. og fremtidsforsker

le meget specielle virksomheder og brancher, at der er en sådan sammenhæng. Så politikere bør lade være med at gå rundt og hævde, at det generelt er sådan, at København skaber mange job i resten af landet,« siger Jesper Bo Jensen, der mener, at hovedstadens politikere, der har turneret med tallene, har haft en særlig dagsorden.

»De har forsøgt at promovere København som et særligt sted at investere i, hvis man ønsker, at det skal gå godt for hele landet. De har kørt en aggressiv stil over for resten af landet, men det har været bluf. For dokumentationen har ikke været tilstede,« siger han.

I "Danmark på Vippen" har man hele tiden været skeptisk over for fortællingen om København som hele landets lokomotiv, siger be-

styrelsesmedlem Kim Ruberg, der også er adm. direktør i kommunikationsvirksomheden Jøp, Ove & Myrthu Vest.

»Første skridt er at vise, at myten om de 100 og de 20 afledte arbejdspladser ikke har basis i nogen form for videnskabelighed,« siger Kim Ruberg, der har sat uafhængige forskere i gang med at finde ud af, hvad effekten er af 100 job i hovedstaden sammenlignet med 100 job i resten af landet.

Åbn øjnene

Professor Niels Westergaard-Nielsen fra CBS er forundret over, at historien om de 100 og de 20 job har fået lov at leve i mere end 10 år.

»Er København et lokomotiv og en jobskaber for resten af landet? Det er ikke den vej rundt – det er der ikke noget, der tyder på. København har bevæget sig fra at være ikke-job-skaber til at være job-skaber, men ikke for provinsen. I virkeligheden er det nok mere provinsen, der skaber job i hovedstaden. Alle store foreninger og interesseorganisationer ligger jo f.eks. herovre, og det er provinsens job inden for industri og landbrug, der har den største afledte effekt i form af job andre steder,« siger han.

Fleire borgmestre uden for hovedstaden mener, at det må være tid til nytænkning

blandt landets magthavere.

»Jeg går grundlæggende ind for en stærk hovedstad, men vi kan nu se, at debatten er nødt til at ændre spor. For alt, der er godt for hovedstaden, er ikke nødvendigvis godt for resten af landet, som det i mange år har heddet sig. Så jeg vil bede politikere og embedsmænd i København om at åbne øjnene for, at Danmark består af andet end København,« siger Lars Krarup (V), borgmester i Herning.

Holger Schou Rasmussen, S-borgmester på Lolland, stemmer i.

»Der er mange myter, der skal kigges igennem, og den med København som lokomotiv for resten af landet er bestemt en af dem. Det er endnu et argument for en urbaniseringskommission, der kan undersøge, hvad der er op, og hvad der er ned i hele debatten om arbejdspladser,« siger han.

Københavns overborgmester, Frank Jensen (S), er fortsat ikke i tvivl om, at vækst i København er med til at trække vækst i resten af landet.

»Det konkrete tal stammer fra en OECD-rapport, og den har jeg naturligvis fuld tillid til. Viser det sig, at OECD ikke har regnet rigtigt, eller at der er nye rapporter, som siger noget andet, så tager jeg det selvfølgelig til efterretning,« skriver han i en e-mail.

Kommuner kræver mia. til at fjerne faldefærdige bygninger ude på landet

■ Byerne blev renoveret via byfornyelsen. Nu er det landområdernes tur, mener kommunernes forening, KL.

■ Samtidig skal kommunerne have større frihed til at planlægge både i byer, på landet og ved vandet.

HANNE FALL NIELSEN

hanne.fall.nielsen@jpp.dk

Som en rådden tand i et ellers nydeligt tandsæt.

Der mangler ikke malende beskrivelser, når kommuneforeningen KL skal beskrive ubehaget ved de mange faldefærdige bygninger i det åbne land og i mindre byer i yderområderne.

»Det betyder utroligt meget for et område eller en mindre by, hvis tre-fire huse hænger voldsomt i bremsen og er klar til nedrivning. Det hæmmer udviklingen i området,« siger borgmester og formand for KL, Martin Damm (V), som optakt til foreningens årlige topmøde i Aalborg torsdag og fredag, hvor netop udkantsområderne er det gennemgående tema.

Derfor kræver kommunerne nu hele samfundets medvirken for at rydde op. I steder for mindre, årlige puljer har KL opgjort prisen for at fjerne de ca. 60.000 faldefærdige bygninger til 3-4 mia. kr.

Genbrug af brokkerne

»I øjeblikket lever vi fra finanslov til finanslov, hvor vi måske – måske ikke – får et mindre beløb til at rive faldefærdige bygninger ned. Det giver ikke mulighed for en mere langsigtet planlægning af oprydningen, og derfor sker der for lidt,« lyder argumentet fra Martin Damm.

Kommunerne har også overvejet en løsning for at genbruge materialerne fra de nedrevne huse, så de ikke går til spilde. Derfor foreslår

KL, at kommunerne får lov til låne penge til at opføre nyt med de genbrugelige materialer uden om den låneramme, som ellers sætter loft over kommunale lån.

Direktør Jesper Nygård fra Realdania, der også har kastet sig ind i debatten om at gentænke landets mere og mere affolkede yderområder, giver medvind til KL's forslag om flere penge til nedrivning.

»De mange faldefærdige huse på landet er udtryk for en stærk samfundsudvikling med vandring mod byerne, og den enkelte kommune kan ikke bære konsekvenserne alene. Det kan sammenlignes med dengang for 30-40 år siden, hvor de store byer gik i gang med at byforny og dermed fik ryddet op i bygningsmassen og gjort byerne attraktive og fremtidssikrede,« siger han, der ligefrem taler om, at »byboerne skylder landboerne at hjælpe til med fornyelsen af landet«.

Oprydning på landet

»Dengang brugte samfundet et sted mellem 80-90 mia. kr. på at fjerne tredje og fjerde baggård og få lokummet på trappen flyttet ind som et badeværelse i lejligheden. Nu er tiden inde til, at der bruges et stort mia. beløb – ikke nødvendigvis i

den størrelse – på at rydde op i landområderne,« siger Jesper Nygård.

Minister for by, bolig og landdistrikter, Carsten Hansen (S) er på rejse i Grønland og har kommenteret på skrift:

»De store byer har fået massiv byfornyelse, og nu er det landdistrikternes tur. Derfor har regeringen også afsat 200 mio. ekstra i 2014 og 2015. Derudover har jeg omprioriteret de almindelige midler, så der er mere til de små byer, og samlet set bliver der brugt over en milliard i disse år. Men når det er sagt, så er det klart, at opgaven ikke er løst med det – der bliver brug for flere penge fremover,« skriver ministeren, som også er positiv overfor KL's ideer om at genbruge materialerne, når husene er færdet.

32 løsninger

»Det er helt oplagt at sætte ekstra fokus på genbrug og genanvendelse af byggemateriale, når vi bruger så mange penge på nedrivning og renovering. Vi skal udnytte de værdifulde ressourcer, som byggematerialerne indeholder,« skriver Carsten Hansen og henviser til et pilotprojekt med genbrug af mursten.

Ønsket om at rydde op på landet er blot et af en lang række konkrete forslag, som KL spiller på banen til at skabe mere udvikling – både i byerne og på landet. Et gennemgående træk i de 32 løsningsforslag, der skal bringe »Danmark i vækst og balance«, handler om at lempe planloven.

»I en lang række tilfælde, både når byerne skal fortættes og landområderne udvikles, ligger beslutningerne bedst lokalt. Tiden er løbet fra de mange stramme regler i planloven, som er skabt i en tid, hvor det udelukkende handlede om at styre vækst,« siger Martin Damm.

60.000

bygninger på landet er så faldefærdige, at de er dømt til nedrivning, vurderer Statens Byggeforskningsinstitut

Faldefærdige huse hindrer udvikling på landet, og derfor skal der ryddes op, mener man i kommuneforeningen KL. Huset på Løkkensvej 777 i Hjørring har i årevis haft et stort hul i gavlen og er en af kandidaterne til nedrivning. Arkivfoto: Jens Henrik Daugaard